

2. Сампиев А. М., Хочава М. Р. Календула лекарственная. – Краснодар: «Советская Кубань», - 2010. - 144 с.
3. URL: <http://www.herbsociety.org/factsheets/Calendula%20Guide.pdf>
4. Шелудько Л. П., Куценко Н. І. Лікарські рослини (селекція і насінництво). Полтава, 2013. 476 с.
5. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта. – М.: Колос, 1985. – 336 с.
6. Порада О. А. Методика формування та ведення колекцій лікарських рослин. – Полтава: ПП ПДАА, 2007.– 50 с.
7. URL:<http://sops.gov.ua/uploads/files/documents/Metodiki/63.pdf>
8. Розробити методи визначення біологічно-активних речовин для створення високоякісних сортів лікарських рослин. нагідки лікарські : Звіт про НДР(закл.) 20.10.11 / ДСЛР Інституту луб'яних культур та фітофармацевтичної сировини; керів. В. В. Рак; викон.: О. В. Серeda - с.Березоточа, 2011. - № Держреєстрації 0111U004175.

УДК: 633.88+615.32:58

ОСОБЛИВОСТІ ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ ЗВІРОБОЮ ЗВИЧАЙНОГО (*Hypericum perforatum* L.)

Поспелов С.В., доцент, Галішевський Р.В., аспірант

Полтавська державна аграрна академія, e-mail: serg_ps@mail.ru

Серед різноманіття лікарських рослин звіробій звичайний (*Hypericum perforatum* L.) займає одне із самих поширених місць у фармацевтичній промисловості.

За даними американських асоціацій виробників лікарських рослин він входить до десяти самих популярних рослин в світі. Це насамперед обумовлено тим, що із сировини звіробою звичайного виробляють медичні препарати, що використовують для лікування шлунку, кишківника, печінки, нирок, дихальних шляхів. Він входить у склад багатьох антидепресантів, антибактеріальних, в'яжучих засобів. Питання введення в культуру звіробою звичайного представляє не тільки великий науковий інтерес, але й величезне практичне значення [1].

Технологічний процес вирощування звіробою ускладнюється повільним розвитком рослин у початкові етапи онтогенезу. Крім того, недостатньо опра-

цьовані питання біологічних особливостей росту і розвитку цієї культури при вирощуванні в умовах лісостепу України.

Відомо, що рослини на початкових етапах онтогенезу дуже вибагливі до екологічних умов, а саме: температури, і головне - до вологості ґрунту [4]. Тому при вирощуванні цієї культури необхідно знати умови, за яких насіння буде добре проростати.

Однією з найважливіших характеристик насіння є енергія проростання та схожість. За даними Е.Ю. Маковецької насіння, яке було зібрано у природних популяціях, добре сходило без стратифікації. При цьому схожість була 65-100% в залежності від походження популяції, а енергія проростання 45-65%. Автор встановила, що оптимальною температурою проростання насіння є 20 °С.

Досліди були проведені в лабораторії кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І.Сазанова ПДАА. Для цього було використано насіння звиробом сорту “Топаз” селекції Німеччини, насіння якого було надане відомою німецькою насінницькою фірмою “Хрестенсен”. Довжина та діаметр насіння вимірювали за допомогою окуляр-мікрометра. Масу 1000 насінин визначали на вагах з точністю до 0,001 г. Енергію проростання визначали на 10 день, а лабораторну схожість на 18 день згідно ГОСТ 12038-84 [5].

Для визначення показників розвитку насіння відраховували по 100 насінин і в п’ятикратній повторності закладали у чашки Петрі. Для зволоження в кожную чашку додавали по 5 мл дистильованої води.

Був також закладений дослід з визначення схожості насіння при сівбі у ґрунт на різну глибину. Для цього вегетаційні посудини заповнювали ґрунтом, зволожували його і висівали насіння за наступною схемою:

1. поверхневий посів
2. сівба на глибину 0,5см
3. сівба на глибину 1,0 см
4. сівба на глибину 1,5см
5. сівба на глибину 2,0 см
6. сівба на глибину 2,5см

Повторність досліду 4-разова. В кожній повторності висівалось по 100 насінин. На протязі 30 днів проводили спостереження за динамікою проростання насіння.

За даними обміру за допомогою окуляр – мікрометра довжина насіння склала в середньому 1,1 мм; а діаметр 0,45 мм. За формою насіння було циліндричним, з мілко ямкатою, тонко борозенчастою поверхнею. Маса 1000 насінин склала 0,12 г, що співпадає з даними [2].

Нами також було досліджено енергію проростання та схожість. Насіння по 100 штук на зволожений фільтрувальний папір через 10 днів енергія проростання склала 72,6% ; а через 18 днів лабораторна схожість – 82,1% (табл. 1).

Таблиця 1.– Характеристика насіння звіробою звичайного

Ознаки насіння	Показники
1. Довжина насіння, мм	1,10
2. Діаметр насіння, мм	0,45
3. Маса 1000 насінин, г	0,12
4. Енергія проростання, %	72,6
5. Схожість насіння, %	82,1

Спостереження за динамікою проростання насіння свідчать, що перші сходи стали появлятись на 2-3 день. Після 4-5 дня почалось стрімке збільшення проростання насіння (Рис. 1).

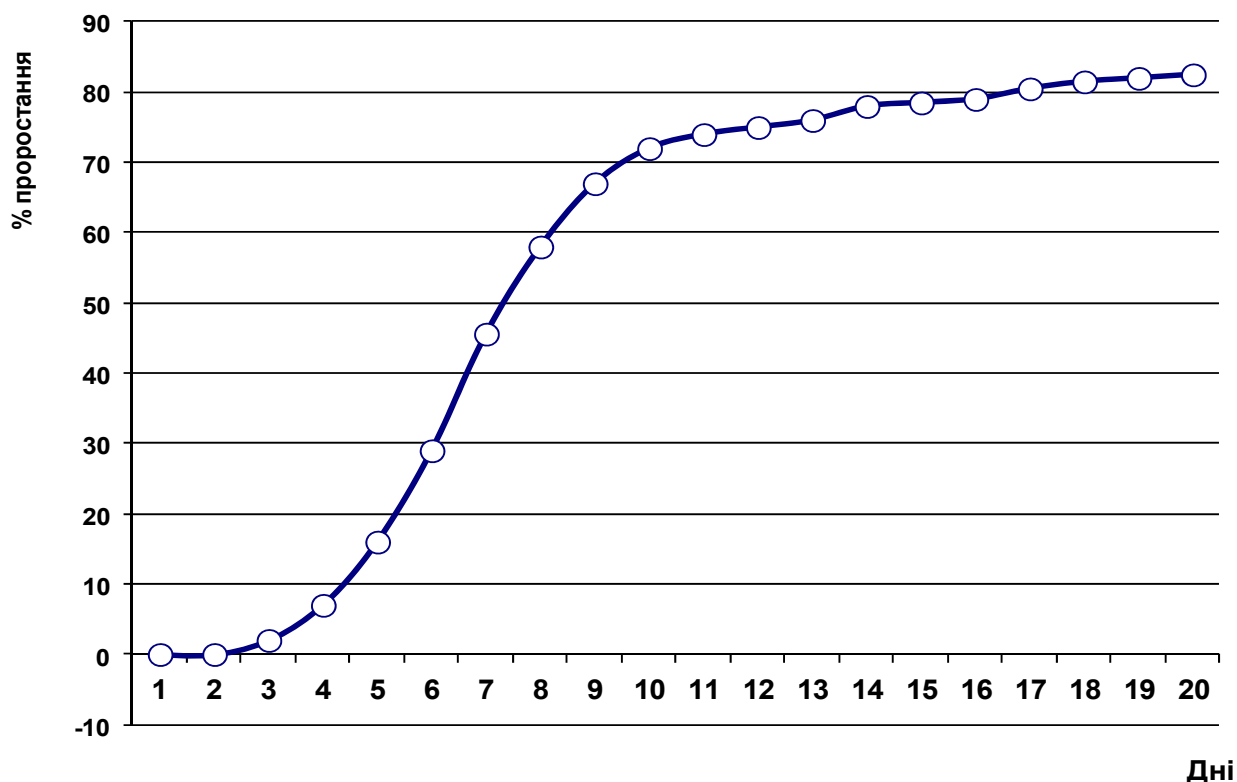

Рис. 1. Динаміка проростання насіння звіробою звичайного

За 5 днів процент проростання насіння збільшився з 7,1% до 68,4%. В послідовні 10 днів цей показник зростає від 68,4% до 82,9%. Тобто основна маса насіння проросла за перші 10 днів після початку дослідів.

Дуже складним і вузьким аспектом культивування звіробою є отримання його сходів. На це зауважують багато дослідників [3]. Насіння звіробою рекомендують висівати поверхнево без загортання у ґрунт. Це цілком виправдано, враховуючи розмір насіння. Але такий спосіб не завжди гарантує дружні сходи. Тому в лабораторних умовах ми моделювали сівбу на різну глибину.

Через 30 днів при поверхневому посіві зійшло 68 рослин, при сівбі на 0,5 см — п'ять рослин, на 1,0 см - дві рослини, на 1,5 — одна рослина (табл. 2). При поверхневій сівбі сходи почали з'являтися на 3 день, що майже збігалось з лабораторною схожістю.

Таблиця 2. – Схожість насіння звіробою звичайного при загортанні насіння на різну глибину

Ознаки насіння	Показники
1. Поверхнева сівба	68
2. Сівба на глибину 0,5 см	5,0
3. Сівба на глибину 1,0 см	1,5
4. Сівба на глибину 1,5 см	0,5
5. Сівба на глибину 2,0 см	-
6. Сівба на глибину 2,5 см	-

За 12 днів з'явилась половина висіяних рослин - 52,5%. За послідуючі дні досліду - показник збільшився до 68 рослин.

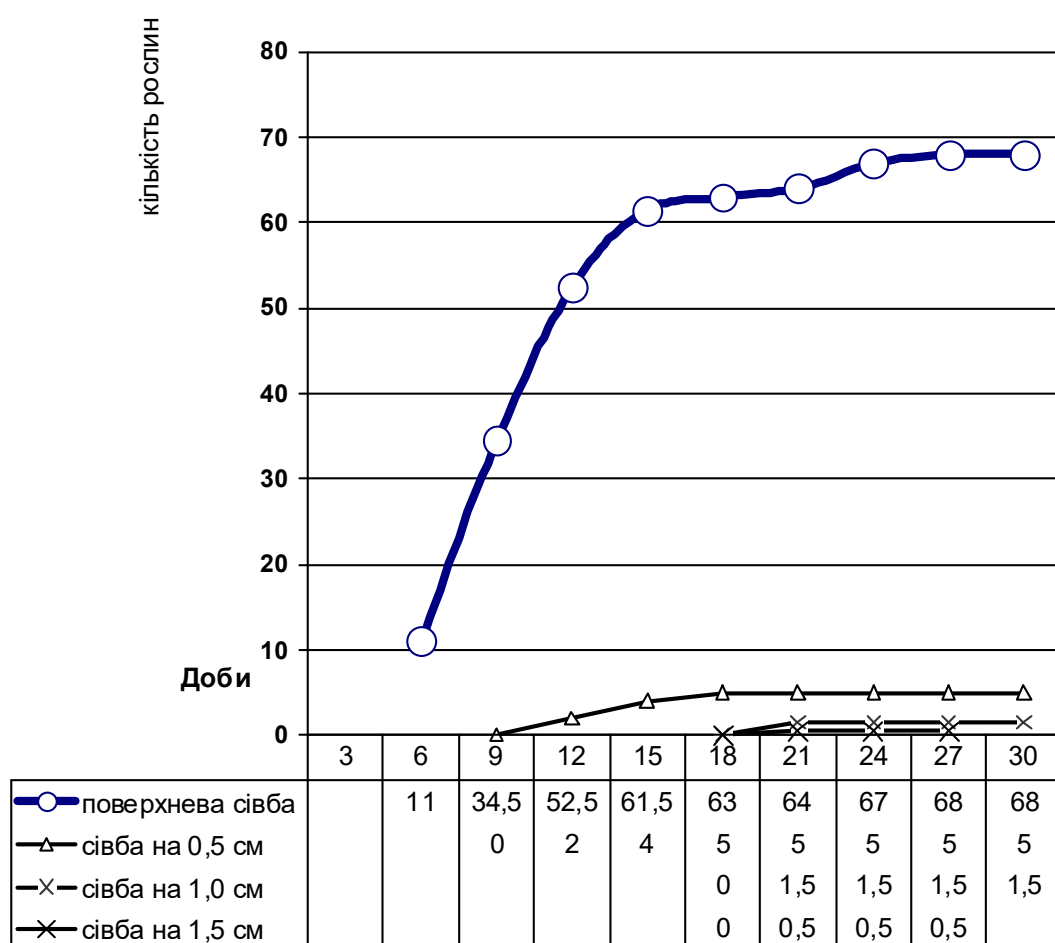

Рис.2. Динаміка схожості насіння звіробою звичайного при загортанні насіння на різну глибину

Таким чином, при достатньому зволоженні ґрунту насіння швидко і добре проростають. Інша картина спостерігалась при більш глибокому загортанні

насіння у ґрунт. Нами встановлено, що при посіві на 0,5 см сходи з'явилися на 9 день; а більш глибоке загортання – на 18 день (Рис. 2).

Проведені дослідження дозволяють визначити оптимальні умови для розвитку звіробою у початкові етапи онтогенезу, шляхи отримання повноцінних сходів при створенні промислових плантацій цієї цінної лікарської культури.

Література

1. Гаммерман А.Ф., Гром И.И. Дикорастущие лекарственные растения, //Москва:, Медицина, 1976.- 256 с.
2. Жаринов В.И., Остапенко А.И. Выращивание лекарственных эфиромасличных пряниковых растений - Киев, Высшая школа. 1994. – 234 с.
3. Лекарственные растения СССР /под ред. Хомина А.А., Губанов И.А., Кондратенко П.П., Щеберстова В.В. Москва, Изд-во “Колос”, 1987 – 260 с.
4. Маковецкая Е.Ю. Биологические особенности прорастания семян некоторых видов зверобоя. //Состояния и перспективы научных исследований по интродукции лекарственных растений: Тезисы докладов и сообщений Всесоюзной конференции (28 октября 1990) – М., 1990 – С.36.
5. Семена сельскохозяйственных культур. Методы определения всхожести ГОСТ 12038-84, Москва 1985 – С.57.

УДК 633. 812:631.529:547.913

ПЕРСПЕКТИВНІ ФОРМИ *LAVANDULA ANGUSTIFOLIA* MILL. ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

Свиденко Л.В., старший науковий співробітник

Кіровоградська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН

Работягов В.Д., професор

Нікітський ботанічний сад – Національний науковий центр

Ян Бріндза, доцент

Інститут біорізноманіття Словацького аграрного університету,

м. Нітра, Словаччина

Клімат Херсонської області сприяє вирощуванню багатьох видів ефіроолійних рослин серед яких одне з перших місць займає *Lavandula angustifolia* Mill. Ефірна олія *Lavandula angustifolia* діє заспокійливо на центральну нервову систему, має бактерицидні властивості, а застосування її у парфумерних і кос-

Національна академія аграрних наук України
Інститут агроєкології і природокористування
Дослідна станція лікарських рослин
Лубенське відділення Українського ботанічного товариства

**ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ: ТРАДИЦІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ**
Матеріали II Міжнародної наукової конференції
(Березоточа, 4 – 5 червня 2014 року)

Матеріали II Міжнародної наукової конференції рекомендовані до друку рішенням Вченої ради Дослідної станції лікарських рослин Інституту агроекології і природокористування НААН від 19.06.2014 року; протокол № 4

Редакційна колегія:

О.І.Фурдичко, доктор економічних наук, академік НААН – відповідальний редактор, Інститут агроекології і природокористування НААН (ІАП НААН); О.В.Устименко, заст. відповідального редактора, Дослідна станція лікарських рослин Інституту агроекології і природокористування НААН (ДСЛР ІАП НААН); Л.А. Глущенко, кандидат біологічних наук – заст. відповідального редактора, (ДСЛР ІАП НААН); М.П. Колосович, кандидат сільськогосподарських наук – відповідальний секретар (ДСЛР ІАП НААН); Н.І.Куценко, кандидат сільськогосподарських наук (ДСЛР ІАП НААН); В.М.Мінарченко, доктор біологічних наук, Інститут ботаніки ім. М.Г.Холодного; В.Д. Работягов, доктор біологічних наук, Нікітський ботанічний сад – Національний науковий центр, Л.Т.Міщенко, доктор біологічних наук, Київський національний університет ім. Т.Шевченка, Ян Бріндза, доктор біологічних наук, Інститут біорізноманіття Словацького аграрного університету, В.П.Георгієвський, доктор фармацевтичних наук, Державний науковий центр лікарських засобів і медичної продукції (ДНЦЛЗМП), В.І.Литвиненко, доктор фармацевтичних наук (ДНЦЛЗМП), В.Н.Флоря, доктор біологічних наук, Інститут генетики, фізіології і захисту рослин АН Республіки Молдова, В.П.Доня, доктор біологічних наук, науково-практичний Інститут біотехнології в зоотехнії і ветеринарії Республіки Молдова, О.А. Якимович, кандидат сільськогосподарських наук, Республіканське унітарне підприємство «Інститут захисту рослин», О.Ф. Семьонова, кандидат біологічних наук, Федеральний державний бюджетний освітній заклад вищої професійної освіти «Пензенський державний університет», С.В. Поспелов, кандидат сільськогосподарських наук, Полтавська державна аграрна академія.

Адреса редакційної ради: Дослідна станція лікарських рослин ІАП НААН, вул. Леніна 16 А, 37535, с. Березоточа, Лубенський район, Полтавська обл., тел/факс (05361) 9-01-10, 90-6-34, E-mail: ukrvilar@ukr.net

УДК 633.88+633.521+633.522

Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень: матеріали II Міжнар. наук. конф. (Березоточа, 4 – 5 червня 2014 року)/ДСЛР ІАП НААН.– Лубни: Комунальне видавництво «Лубни», 2014 – 208 с.
ISBN

Збірник наукових праць підготовлений за матеріалами II Міжнародної наукової конференції вчених і вміщує статті та тези доповідей, в яких висвітлені результати досліджень з ресурсознавства, інтродукції, селекції і насінництва, агротехніки вирощування та захисту посівів від шкідників і хвороб, фітохімічних досліджень та використання лікарських рослин.

За достовірність матеріалів відповідальність несуть автори.

©ДСЛР, 2014

© Комунальне видавництво «Лубни», 2014